

PREDSODKI DO NEKATERIH MANJŠINSKIH SKUPIN TER STALIŠČA DO KAZNOVANJA

ALEŠ BUČAR RUČMAN, VANJA ERČULJ

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
ales.bucar@um.si, vanja.erculj@um.si

Manjšinske skupine so pogosto tarče negativnih predsodkov in stereotipov, ki predstavljajo temelj delitev na »nas« in »njih«. Ustvari se generalizirana negativna podoba Drugega, v katero padejo vsi pripadniki teh skupin. V prispevku obravnavamo dve skupini, za kateri so v Sloveniji, in tudi širše v Evropi, značilni negativni stereotipi in predsodki, tj. Rome in begunce oziroma prosilce za azil. Različne javnomnenjske raziskave kažejo na visoko netolerantnost in socialno distanco do teh dveh skupin. S tem so povezana tudi stališča, vedenje in odnos državljanov do obeh manjšinskih skupin. Cilj raziskave je bil preučiti predsodke do obeh manjšinskih skupin v Sloveniji in stališča študentov Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru do kaznovanja teh skupin. Ugotovitve kažejo na razlike v stališčih študentov do kaznovanja in ponovljivosti kaznivega dejanja, ko je storilec pripadnik manjšinske ali večinske skupine. Delitve se kažejo tudi v stališčih splošne javnosti.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.10.2024.7](https://doi.org/10.18690/um.fvv.10.2024.7)

ISBN

978-961-286-912-0

Ključne besede:

kaznovanje,
predsodki,
manjšinske skupine,
eksperiment,
socialna izključenost

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.10.2024.7](https://doi.org/10.18690/um.fvv.10.2024.7)

ISBN
978-961-286-912-0

Keywords:
punishment,
prejudices,
minority groups,
experiment,
social exclusion

PREJUDICES AGAINST CERTAIN MINORITY GROUPS AND ATTITUDES TOWARDS PUNISHMENT

ALEŠ BUČAR RUČMAN, VANJA ERČULJ

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
ales.bucar@um.si, vanja.erculj@um.si

Minority groups are often targets of negative prejudices and stereotypes, forming the basis of “us” vs. “them” divisions. This creates a generalized negative image of the Other, affecting all group members. This paper discusses two groups commonly stereotyped in Slovenia and Europe: the Roma and refugees/asylum seekers. Public opinion surveys show high intolerance and social distance towards these groups, influencing citizens’ attitudes and behaviours. The research aimed to examine prejudices against these minority groups in Slovenia and the attitudes of students at the Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor, towards their punishment. The findings indicate differences in students’ attitudes towards punishment and reoffending based on whether the perpetrator belongs to a minority or majority group. These divisions are also evident in the general public’s attitudes.

1 Uvod

Sociološke ugotovitve kažejo, da lokalno okolje (tip skupnosti) in njemu pripadajoče družbene vezi in solidarnost močno vplivajo na način delovanja ljudi, vzpostavljanje in razumevanje medosebnih odnosov, sodelovanje, pripravljenost sprejemanja drugih v svojo (bolj ali manj) ozko socialno mrežo in tudi razumevanje varnosti oz. občutka varnosti. Temelje tega vpogleda so postavili nekateri ključni avtorji s področja sociologije (npr. Tönnies, Durkheim, Weber, Parsons) (Bučar Ručman, 2024). Durkheim (1893/1984) pravi, da je prevladujoči tip solidarnosti v družbi odvisen od družbenih vezi in specifičnih značilnosti družbe. Razlikuje med homogenimi, preprostejšimi družbami, kjer t. i. mehanska solidarnost izhaja iz podobnosti med pripadniki družbe. Gre za homogene družbe, z majhno etnično, narodnostno, versko, kulturno, jezikovno, izobrazbeno, poklicno raznolikostjo med ljudmi. Ob velikih spremembah v družbi, industrializaciji, modernizaciji, družbeni heterogenosti in pluralnosti, notranjih in mednarodnih migracijah, političnih spremembah ter postopnega vzpostavljanja vse bolj kompleksnih družb pride v ospredje nova oblika solidarnosti, tj. organska solidarnost. V današnjih družbah lahko vidimo sočasen obstoj mehanske in organske solidarnosti. Prva prevladuje na podeželju, medtem ko je druga značilna za urbana središča.

Druga pomembna značilnost današnjih družb in odnosov je deklarativna inkluzija, demokratičnost, odprtost, vendar že takoj, ko le malce odkrijemo pozlato, postane očitno, da so naše družbe močno izključevalne. Izključevanje je tako formalno kot neformalno. Med prvo lahko štejemo sistem državljanstva, za katerega Wallerstein (1999) pravi, da vključuje, vendar hkrati izključuje. Vključuje vse, ki ga imajo, izključuje tiste, ki ga nimajo (in niso v drugih formalno privilegiranih skupinah, npr. državljani drugih držav Evropske unije). Neformalno izključevanje vključuje delitev na »nas« in »njih«, ki so posledica oblikovanja in delovanja predsodkov, rasizma, oblikovanje izključujočih družbenih identitet in diskurza drugosti (Cohen, 2006). Drugost pretvarja drugačnost v inferiornost, zanika vidnost in podobnost »njih« z »nami« ter zavrača sprejemanje »njihove« edinstvenosti (Krumer-Nevo in Orly, 2010). Jaworski in Coupland (2005) navajata, da lahko »drugi« izhajajo tako iz notranjih skupin kot tudi zunanjih. V prvem primeru so to posamezniki, ki s svojim vedenjem odstopajo od sprejetih norm, v drugem primeru pa posamezniki, ki posegajo na naše področje in domnevno tekmujejo z »nami« za vire. Identiteta, ki jo pripišemo »njim«, ni neposredno povezana s formalnim statusom, temveč z

družbeno konstrukcijo skupine (nacionalne, etnične, »rasne«), ki ji posameznik pripada. Tako vsi ljudje z enakim pravnoformalnim statusom ne sodijo v isto družbeno določeno kategorijo »njih«, ki jim jo pripišejo dominantni »mi«. Zato so nekateri priseljenci zaželeni, sočasno pa so drugi tujci (ali celo sodržavljeni) z istim pravnim statusom umeščeni v kategorijo nezaželenih »njih« oziroma »drugih«. Dve jasni skupini, izpostavljeni takšnemu diskurzu drugosti, sta Romi in begunci (oz. prosilci za azil). Pri tem ne smemo spregledati, da so Romi v Sloveniji v veliki večini slovenski državljani, ki pa jih izključuje ravno diskurz drugosti, utemeljen na predsodkih in stereotipih. Na drugi strani so begunci (prosilci za azil) dvojno izključeni – formalno niso državljani in neformalno prepoznani kot drugi. O posebnem odnosu do Romov in beguncev oz. prosilcev za azil priča tudi to, da sta ravno ti dve skupini tisti, zoper kateri lokalni prebivalci protestirajo, izražajo nasprotovanje in celo organizirajo vigilantske dejavnosti (od vaških straž do t. i. vard).

Posledica diskurza drugosti je družbeno izključevanje, ki se vidi v tem, da se oblikuje norma, da se z ljudmi drugega etničnega porekla ne sklepajo prijateljstva oz. da se prijatelji izbirajo znotraj lastne etnične skupine (Kalmijn, 1998; McPherson idr., 2001). Raziskava o odnosu do priseljencev in potomcev priseljencev v Velenju je sicer pokazala, da to pri nas (oz. v tem mestu) ne velja, da pa je zaradi pritiska v družini prisotno iskanje intimnih partnerjev in oblikovanje družine znotraj etnične skupine (Bučar Ručman, 2015).

V prispevku nas je zanimalo, ali se stališča študentov do kaznovanja spreminjajo glede na etnično pripadnost storilca in kako vidijo verjetnost ponovitve izvajanja podobnih dejanj. Nato nas je zanimalo tudi, kako tesno v svojo skupnost je splošna javnost pripravljena sprejeti Roma in begunca.

2 Metode

V prispevku predstavljamo ugotovitve dveh ločenih raziskav. Prva raziskava je pilotna, in sicer je bil v letih 2023 in 2024 med študenti (pretežno 3. letnika dodiplomskega študija) Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru izveden eksperiment o stališčih do kaznovanja in povratništva, glede na pripadnost manjšinski skupini. Druga raziskava je raziskava o varnosti v lokalnih skupnostih iz leta 2022, kjer sva sodelovala kot soavtorja. Anketiranje prebivalcev tipa papir in

svinčnik je potekalo v spomladanskih mesecih na območju osmih policijskih uprav (v nadaljevanju PU), znotraj katerih je bilo izbranih 24 občin – pri vsaki PU ena velika, ena srednja in ena majhna občina. Vzorčenje je kvotno, da demografska struktura vzorca odraža demografsko strukturo populacije (Statistični urad Republike Slovenije (SURS), n. d.).

2.1 Opis vzorca

V vzorec študentov je bilo v letu 2023 vključenih 70 študentov, od teh 30 v kontrolno in 40 v testno skupino, v letu 2024 pa 75 študentov, od teh 37 v kontrolno in 38 v testno skupino. Študenti kontrolne in testne skupine obeh koledarskih let skupaj so primerljivi po spolu ($p = 0,449$), starosti ($p = 0,874$), tipu naselja ($p = 0,332$), načinu ($p = 0,267$) in smeri študija ($p = 0,073$). Demografska struktura študentov kontrolne in testne skupine je podobna v posameznem koledarskem letu, le v letu 2024 je bilo v testni skupini več študentov smeri Varnost in policijsko delo v kontrolni pa več univerzitetnih študentov ($p = 0,001$). Demografska struktura kontrolne in testne skupine je primerljiva tudi ločeno v urbanem, suburbanem in ruralnem okolju.

V vzorec raziskave o varnosti v lokalnih skupnostih je bilo leta 2022 vključenih 1.145 prebivalcev. Struktura po spolu je uravnotežena, 35 % sodelujočih je bilo starih med 18 let in 30 let, 22,6 % med 31 let in 45 let, 28,2 % med 46 let in 60 let ter 14,1 % 61 let in več. Več kot polovica anketiranih (57,2 %) ima srednješolsko izobrazbo ali manj.

2.2 Opis spremenljivk

Študenti (1. raziskava) so bili naprošeni, da na petstopenjski lestvici strinjanja (1 – sploh se ne strinjam do 5 – popolnoma se strinjam) ocenijo svoje strinjanje s trditvami o kaznovanju storilca kaznivega dejanja tatvine. Anketiranci so presojali, v kolikšni meri se strinjajo, da si storilec zasluži strogo denarno kazen, zaporno kazen, kazen preko izvajanja javnih del, da je osebo treba kaznovati ter da jo je treba izgnati iz države. Opis kaznivih dejanj v testni in kontrolni skupini je bil identičen, le da je bil v testni skupini storilec romskega porekla, v kontrolni pa slovenski državljan (torej je bil storilec pripadnik večine). V naslednjem sklopu vprašalnika so bili anketiranci vprašani, kako verjetno je (1 – zelo neverjetno do 5 – zelo verjetno), da

storilec ponovi kaznivo dejanje, stori druga podobna kazniva dejanja in že ima policijsko kartoteko.

Vprašalnik o varnosti v lokalnih skupnostih v okviru projektne skupine Varnost v lokalnih skupnosti je vseboval številne perspektive. Za namen tega prispevka je bil uporabljen del vprašalnika, ki je vseboval Borgadusovo (1947) lestvico socialnega distanciranja. Anketiranec je izbral najtesnejši odnos, ki bi ga imel z beguncem ali Romom: osebi bi prepovedal vstop v državo, oseba naj bo zgolj obiskovalec države, osebo bi imel za znanca, sodelavca, soseda, tesnega prijatelja, pridruženega (priženjenega/primoženega) družinskega člana.

2.3 Statistične metode

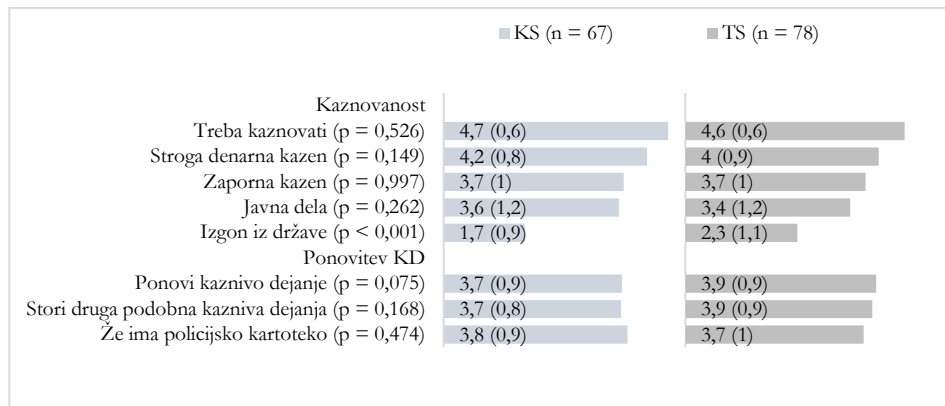
Opisne spremenljivke so opisane s frekvencami in odstotnimi deleži, številske s povprečji in standardnimi odkloni. Asociacijo med dvema opisnima spremenljivkama smo testirali s pomočjo hi-kvadrat testa ali testa razmerja verjetij (če je bilo več kot 80 % pričakovanih frekvenc nižjih od 5). Razliko v številskih spremenljivkah med dvema skupinama smo testirali s t-testom za neodvisne vzorce. Vsa statistična testiranja so bila opravljena pri 5-% stopnji značilnosti. Statistične analize so bile izvedene v programu IBM SPSS 29.

3 Rezultati

3.1 Stališča študentov do kaznovanja in ponovljivosti kaznivih dejanj

Slika 1 prikazuje primerjavo v povprečnem strinjanju in standardnih odklonih s trditvami kontrolne in testne skupine o stališčih do kaznovanja. Kontrolna in testna skupina (vsi študenti, ne glede na koledarsko leto) sta podali podobno povprečno stopnjo strinjanja za vse trditve, razen za izgon iz države ($p < 0,001$). Čeprav je strinjanje s tem načinom kaznovanja najnižje v obeh skupinah, pa je nekoliko višje v testni skupini. Najbolj se člani kontrolne in testne skupine strinjajo, da bi bilo osebo treba kaznovati ter da bi bila najustreznejša stroga denarna kazen. Študenti kontrolne in testne skupine imajo podobna stališča do ponovljivosti kaznivih dejanj storilca (slika 1). V povprečju pripisujejo najvišjo verjetnost ponovitve kaznivih dejanj in da oseba stori druga, podobna kazniva dejanja. V najmanjši meri se jim zdi

verjetno, da storilec že ima policijsko kartoteko, a je tudi tu povprečna ocena nad srednjo oceno lestvice, torej 3.

Slika 1: Stališča do kaznovanja in ponovljivosti kaznivih dejanj kontrolne (KS) in testne (TS) skupine (prikazana povprečja in standardni odkloni ter rezultat t-testa za neodvisna vzorca).

Primerjava stališč do kaznovanja in ponovljivosti kaznivih dejanj med kontrolno in testno skupino po koledarskih letih je prikazana v tabeli 1. V letu 2024 so študenti kontrolne skupine v večji meri naklonjeni strogi denarni kazni storilca kaznivega dejanja kot študenti testne skupine ($p = 0,036$). V obeh koledarskih letih so študenti kontrolne skupine manj naklonjeni izgonu storilca iz države kot študenti iz testne skupine (2023: $p = 0,043$; 2024: $p = 0,001$). V drugih oblikah kazni v nobenem koledarskem letu ni razlik med kontrolno in testno skupino. Glede verjetnosti ponovitve kaznivih dejanj so študenti testne skupine v letu 2023 v povprečju pripisovali višjo verjetnost ponovljivosti kaznivega dejanja ($p = 0,006$) in da bi storilec storil podobna kazniva dejanja ($p = 0,029$). V letu 2024 med študenti kontrolne in tesne skupine ni statistično značilnih razlik v pripisovanju verjetnosti ponovljivosti ($p = 0,697$) in nagnjenosti k podobnim kaznivim dejanjem, ($p = 0,580$), je pa razlika v oceni verjetnosti, da ima storilec že policijsko kartoteko ($p = 0,012$). Slednje meni več študentov kontrolne skupine.

Ne glede na okolje, iz katerega prihajajo študenti, se vrstni red naklonjenosti posameznim kaznim ne spremeni. Pri študentih iz urbanega okolja se razlike med testno in kontrolno skupino pokažejo v kaznovanju storilca z izvajanjem javnih del ($p = 0,048$) – kazni so manj naklonjeni študenti testne skupine in v izgonu iz države ($p = 0,046$) – kazni so bolj naklonjeni študenti testne skupine. V stališčih do drugih

oblik kaznovanja in oceni verjetnosti ponovljivosti kaznivih dejanj med kontrolno in testno skupino ni razlik. Zelo podobno razmišljajo študenti iz suburbanega okolja, le da se pri njih ne pokaže razlika glede kaznovanja storilca z izvajanjem javnih del ($p = 0,700$). Edina razlika med skupinama je v stališčih do kaznovanja z izgonom iz države ($p = 0,002$). Pri študentih iz ruralnih okolij ni razlik v stališčih do kaznovanja med kontrolno in testno skupino, so pa razlike pri oceni verjetnosti ponovljivosti kaznivih dejanj. Ocena verjetnosti ponovitve kaznivih dejanj ali da bo oseba storila sorodno kaznivo dejanje je višja v testni skupini ($p = 0,008$ za prvo in $p = 0,046$ za drugo). Verjetnost obstoja policijske kartoteke ocenijo študenti obeh skupin podobno ($p = 0,388$).

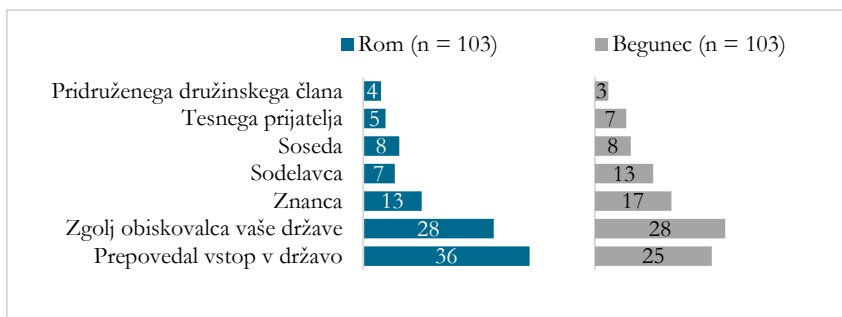
Tabela 1: Primerjava stališč do kaznovanja med kontrolno in testno skupino v proučevanih koledarskih letih

	2023			2024		
	Kontrolna skupina	Testna skupina	<i>p</i>	Kontrolna skupina	Testna skupina	<i>p</i>
Kaznovanje						
Treba kaznovati	4,6 (0,7)	4,6 (0,7)	0,934	4,7 (0,5)	4,6 (0,5)	0,270
Stroga denarna kazen	4,1 (0,9)	4,1 (0,9)	0,970	4,3 (0,8)	3,9 (0,8)	0,036
Zaporna kazen	3,6 (1,1)	3,6 (1)	0,818	3,9 (0,9)	3,8 (0,9)	0,915
Izvajanje javnih del	3,5 (1,3)	3,5 (1,2)	0,978	3,8 (1)	3,3 (1,1)	0,105
Izgon iz države	1,7 (0,9)	2,2 (1,2)	0,043	1,7 (0,9)	2,4 (1,1)	0,001
Ponovljivost kaznivih dejanj						
Ponovi kaznivo dejanje	3,5 (0,9)	4,1 (0,9)	0,006	3,8 (0,8)	3,8 (0,9)	0,697
Stori druga podobna kazniva dejanja	3,6 (0,9)	4,1 (0,9)	0,029	3,8 (0,7)	3,7 (0,8)	0,580
Že ima policijsko kartoteko	3,5 (1,1)	3,8 (1)	0,244	4,1 (0,7)	3,6 (0,9)	0,012

3.2 Odnos prebivalcev do manjšin

S slike 2 je razvidno, da so anketiranci pripravljeni sprejeti Roma in begunca najtesneje kot znanca, najpogostejši odgovor pa je kot obiskovalca države. Približno tretjina je pripravljena pripadnika obeh manjšinskih skupin spustiti v bližji krog, torej vsaj kot sodelavca. Slaba petina anketiranih bi imela pripadnika obeh skupin za tesnega prijatelja ali pridruženega družinskega člana. V stališčih do obeh skupin

obstaja statistično značilna razlika med prebivalci policijskih uprav ($p < 0,001$ za obe skupini). Delež anketirancev, ki bi beguncem prepovedali vstop v državo, je največji na območju PU Novo mesto (25,2 %) in najnižji na območju PU Nova Gorica (5,4 %) in PU Murska Sobota (9,3 %). Delež anketirancev, ki bi Romom prepovedali vstop v državo, je največji na območju PU Novo mesto (36 %) in najnižji na območju PU Murska Sobota (2,5 %) in PU Nova Gorica (6,3 %). Največji delež anketiranih prebivalcev, ki bi sprejeli Roma za pridruženega družinskega člana, je iz PU Nova Gorica (18,8 %) in PU Kranj (13,3 %), najnižji pa na območju PU Murska Sobota (3,4 %) in PU Novo mesto (3,9 %). Enako velja za begunce – za pridruženega družinskega člana bi jih sprejelo 19,6 % anketiranih prebivalcev PU Nova Gorica in 14,3 % iz PU Kranj. Najnižji odstotek je na območju PU Murska Sobota (2,5 %) in PU Novo mesto (2,9 %).

Slika 2: Odstotni delež anketirancev, glede na izbiro najtesnejšega odnosa z Romom in beguncem.

4 Diskusija

Rezultati naše raziskave kažejo, da so stališča študentov Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru do kaznovanja etničnih Slovencev in Romov podobna (povprečne stopnje strinjanja so podobne), izjema je izgon iz države. Strinjanje s tem načinom kaznovanja je bilo tako za domnevne storilce, ki so etnični Slovenci, kot Romi najnižje, a vendar odstopanje prav v tej točki ni presenečenje. Kot smo prikazali v uvodu, diskurz drugosti pretvori Rome v »druge« in ni presenetljivo, da se jih kot takšne pogosteje vidi kot tiste, ki se jih ob storitvi kaznivega dejanja lahko izžene iz države (ob tem ne gre spregledat paradoksa, da ta sankcija zoper

slovenskega državljana, tudi če je etnično pripadnik druge skupnosti, kot je večinska, seveda ni možna).

Iz podatkov o merjeni socialni distanci do Romov in beguncev lahko podobno zaključimo, da so rezultati pričakovani in skladni z ugotovitvami študij v tujini in tudi v Sloveniji, se pa ob tem kaže tudi slovenska posebnost. Obe skupini bi anketirani v največjem deležu videli zgolj kot obiskovalce države (30 % pri Romih in 33 % pri beguncih), pri čemer ponovno opozarjamo, da Romi seveda ne morejo biti zgolj obiskovalci, saj so prebivalci in državljani Slovenije. Podatki tudi kažejo, da sta obe skupini redko razumljeni kot sodelavci, sosedji, tesni prijatelji ali pridruženi družinski člani (med 8–9 % anketiranih bi jih sprejelo v te skupine). Podatki raziskave o varnosti v lokalnih skupnostih iz leta 2022 kažejo še na eno posebnost – razlike v odnosih med Romi in večinskim prebivalstvom na območju PU Novo mesto in PU Murska Sobota. Delež anketiranih, ki so se odločili za najbolj skrajno obliko socialne distance (prepoved vstopa v državo), je največji na območju PU Novo mesto (36 %) in najnižji na območju PU Murska Sobota (2,5 %). Ta podatek nakazuje, da sama prisotnost Romov ni tisto, kar vodi v socialno distanco. Romi so namreč prisotni v večjem številu na območjih obeh PU, v katerih se odgovori na to vprašanje pojavljajo najpogosteje na obeh ekstremih. Ključnega pomena so očitno odnosi med skupinami, kako in kaj vpliva nanje, pa bi bilo treba podrobneje raziskati. Ne gre pa spregledat, da je na območju PU Novo mesto tudi največji delež tistih, ki bi beguncem prepovedali vstop v državo (25,2 %), najnižji pa ponovno na območju PU Murska Sobota. To si lahko razlagamo z večjim številom beguncev, ki prehajajo območje te PU, kot tudi drugačnimi pričakovanji in različno ravnijo strpnosti. Podatki raziskave tudi potrjujejo ugotovitev študije iz Velenja. Za »druge« velja, da tudi, če jih sprejmemo v ožji krog socialne mreže, zadnja omejitev ostaja družina. Med vsemi okolji je namreč delež tistih, ki bi Roma in begunca sprejeli kot pridruženega družinskega člana, najnižji na območju PU Murska Sobota (3,4 % pri Romih in 2,5 % pri beguncih) in PU Novo mesto (3,9 % pri Romih in 2,9 % pri beguncih).

Viri in literatura

Bogardus, E. S. (1947). Measurement of personal-group relations. *Sociometry*, 10(4), 306–311.
doi:10.2307/2785570

Bučar Ručman, A. (2015). Analiza migracij in odnosov v multikulturni skupnosti: Primer mestne občine Velenje. *Dve domovini: Razprave o izseljenstvu*, (41), 113–125.

- Bučar Ručman, A. (2024). Lokalna skupnost, družbene vezi, solidarnost in razumevanje varnosti. V G. Meško in K. Eman (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih - multidisciplinarne perspektive* (str. 83–107). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. doi:10.18690/um.fvv.6.2024.4
- Cohen, R. (2006). *Migration and its enemies: Global capital, migrant labour and the nation-state*. Ashgate.
- Durkheim, E. (1893/1984). *The division of labor in society*. Free Press.
- Jaworski, A. in Coupland, J. (2005). Othering in gossip: “You go out you have a laugh and you can pull yeah okay but like...”. *Language in Society*, 34(5), 667–694. doi:10.1017/S0047404505050256
- Kalmijn, M. (1998). Inter-marriage and homogamy: Causes, patterns, trends. *Annual Review of Sociology*, 24(1), 395–421. doi:10.1146/annurev.soc.24.1.395
- Krumer-Nevo, M. in Benjamin, O. (2010). Critical poverty knowledge: Contesting othering and social distancing. *Current Sociology*, 58(5), 693–714. doi:10.1177/0011392110372
- McPherson, M., Smith-Lovin, L. in Cook, J. M. (2001). Birds of a feather: Homophily in social networks. *Annual Review of Sociology*, 27(1), 415–444. doi:10.1146/annurev.soc.27.1.415
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS). (n. d.). *Prebivalstvo*. <https://pxweb.stat.si/sistat/sl/Podrocja/Index/100/prebivalstvo>
- Wallerstein, I. (1999). *Utopistike ali izbira zgodovinskih možnosti 21. stoletja*. Založba *Cf.

